

Turnhout, Steenweg op Tielen

Programma van Maatregelen

Auteurs:

J. Siemons (erkend archeoloog)

Autorisatie:

B.A.T.M. Weekers-Hendrikx (OE/ERK/Archeoloog/2016/00095)

1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in juni 2018 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Steenweg op Tienen 42 te Turnhout (afb. 1). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen verkaveling met aanleg van een wegenis en het optrekken van nieuwbouwwoningen (stedenbouwkundige vergunning).

Afb. 1. Overzicht van het plangebied.

2 Gemotiveerd advies

2.1 Volledigheid van het onderzoek

Voor het plangebied is in het uitgestelde traject een bureauonderzoek uitgevoerd. De resultaten worden hieronder per onderzoeksfase kort besproken.

2.1.1 Bureauonderzoek

Uit het bureauonderzoek¹ is er een archeologische verwachting voor resten en/of sporen vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd.

Op de CAI-kaart kon afgeleid worden dat er tot op heden enkele archeologische resten en/of sporen werden gekarteerd in de nabije omgeving van het plangebied. Deze meldingen betreffen vondsten die dateren uit de Metaaltijden, middeleeuwen en Nieuwe en Nieuwste Tijd. Zo werd er tijdens een proefsleuvenonderzoek in 2013 door Adak (CAI 207214) plattegronden van vierpalige bijgebouwen en mogelijk een waterput aangetroffen. Deze bewoningssporen konden gedateerd worden in de IJzertijd. Verder kwamen er kringgreppels uit de middeleeuwen en Nieuwe Tijd aan het licht. Dit waren vermoedelijk ontwateringsgreppels die men rond hooioppers aanlegde. Verder werden er weinig vondsten aangetroffen. Naast een plaggendeek en een oude cultuurlaag uit de IJzertijd, werd een humeuze laag aangetroffen waarin

¹ Dockx, 2018.

zich talrijke scherven handgevormd aardewerk bevonden. Deze resten en sporen kunnen in verband gebracht worden met randstructuren van een nederzetting. De kern van de nederzetting bevond zich waarschijnlijk ter hoogte van de Jef Buyckxstraat, meer naar het zuidwesten ten opzichte van het plangebied. De omvang en begrenzing van deze nederzettingssporen is echter nog niet bepaald en staat daarmee nog niet vast. Het is daarmee goed mogelijk dat deze zich uitstrekken tot in het huidige plangebied.

De overige locaties betreffen een metalen knoop uit WOI (CAI 214405) en een blekerij (CAI 952035), die respectievelijk uit de Nieuwste Tijd en Nieuwe Tijd dateren. Tot slot wordt er vermoed dat er ten westen van het plangebied een grafheuvel gelegen is (CAI 956638). Dit is echter niet zeker, maar werd aangenomen door het duidelijke hoogteverschil op de locatie.

Samengevat kunnen archeologische sporen voorkomen vanaf het Neolithicum met een hogere verwachting op sporen uit de metaaltijden, Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek op het naastgelegen plangebied tonen een AC profiel aan, met aan de onderzijde van een plaggende een deels vergraven en in het plaggende opgenomen oude cultuurlaag. Oorspronkelijke bodemhorizonten zijn reeds vergraven en opgenomen in het plaggende en oude cultuurlaag. Aangezien het plangebied waarop de proefsleuven zijn uitgevoerd, zich direct grenst aan het huidige plangebied, is het aannemelijk dat dit beeld zich zal doorzetten tot in het huidige plangebied.

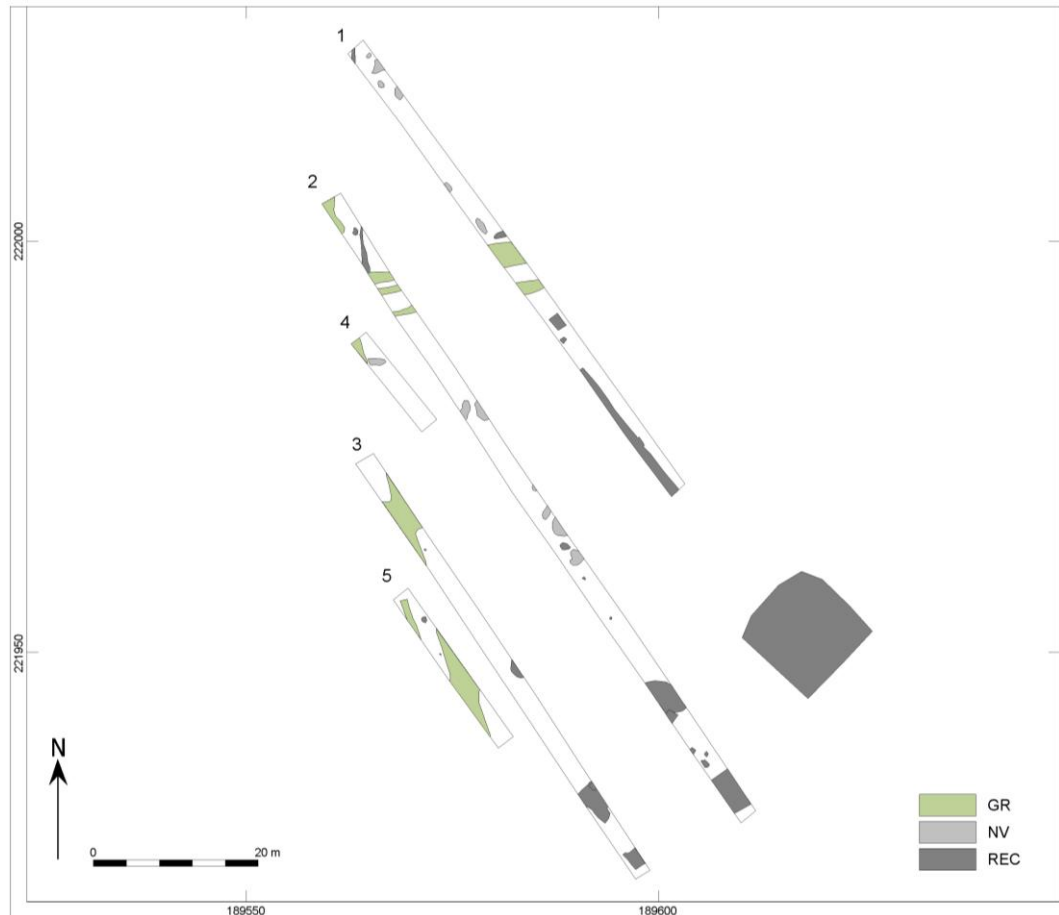
De verwachting voor archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum binnen het projectgebied kan daarmee afgeschaald worden naar laag.

Op basis van de bovenstaande gegevens kon worden gesteld dat het plangebied onvoldoende onderzocht is en dat de kans op eventuele archeologische sporen aanwezig is. Een proefsleuvenonderzoek werd geadviseerd.

2.1.2 Proefsleuvenonderzoek

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op 27 januari 2020 (afb. 2). Tijdens het onderzoek werden enkele sporen aangetroffen. Het ging alleen om greppels, natuurlijke verkleuringen en recente verstoringen. Sporen 1 t/m5 lijken twee doorlopende greppels te zijn. Spoor 7 is terug te zien op de Ferrariskaart uit 1777 als perceelsgrens. Spoor 6 heeft hier waarschijnlijk ook mee te maken. Het gaat dan ook eerder om landbouw perceelsgreppels. Er werden dus geen vondsten gevonden.

Vervolgonderzoek biedt door de aanwezigheid van weinig archeologische sporen in het plangebied weinig kans op kennisvermeerdering.

Afb. 2. Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek.

2.2 Impactbepaling

De geplande werken die uitgevoerd zullen worden naar aanleiding van de verkavelingsvergunning omvatten het verkavelen van één perceel in meerdere percelen (afb. 4) en het aanleggen van een wegnis met enkele parkeerplaatsen. Deze wegnis zal ca. vijf meter breed zijn en aangelegd worden op een diepte van ca. 60 cm. De totale oppervlakte van deze wegnis bedraagt ca. 800 m². Onder de wegnis komen de nutsleidingen en de riolering te liggen. Deze worden aangelegd op een diepte van ca. 120 cm.

De geplande werken die uitgevoerd zullen worden naar aanleiding van de stedenbouwkundige vergunning omvatten onder andere het optrekken van 13 nieuwbouwwoningen en het aanleggen van groenzones. Van deze 13 woningen zijn zes woningen halfopen bebouwingen en zeven woningen gesloten bebouwingen. Allen zullen voorzien worden van een kruipkelder tot op een diepte van ca. 120 centimeter. De totale oppervlakte van deze woningen bedraagt ca. 880 m².

De consequentie van de voorgenomen ingreep van kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.3 Potentieel tot kennisvermeerdering

Vervolgonderzoek biedt door de afwezigheid van archeologisch relevante sporen in het plangebied weinig kans op kennisvermeerdering. Er werden alleen een aantal landbouw percelsgreppels, natuurlijke verkleuringen en recente verstoringen aangetroffen binnen het plangebied. Er is dus geen potentieel tot kennisvermeerdering.

2.4 Bepaling van de maatregelen

Op basis van het bureauonderzoek is er sprake van een archeologische verwachting voor de periodes van het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Deze verwachting is gebaseerd op de landschapsgenese van het plangebied, de daarmee samenhangende bewoningsgeschiedenis en de aanblik van het plangebied op geraadpleegd historisch kaartmateriaal.

Omdat er een potentieel aan archeologisch waardevolle contexten was, is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werden er enkele sleuven uitgegraven om uitspraak te doen over de aanwezigheid van archeologische sporen. Er werd geen intacte podzol aangetroffen. Tijdens dit onderzoek bleek dat het plangebied uit een aantal landbouw greppels geen archeologisch relevante sporen bevatte. Er werden verder alleen natuurlijke verkleuringen en recente verstoringen gevonden. Deze sporen bieden weinig potentieel op kennisvermeerdering.

Vervolgonderzoek in het plangebied biedt daarom weinig tot geen potentieel voor kennisvermeerdering. Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseert dan ook om het plangebied vrij te geven. Daarmee vormt het prospectief onderzoek met ingreep in de bodem (in de vorm van proefsleuven) het einde van het onderzoek voor het plangebied aan de Steenweg op Tielen, Turnhout.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.